

Att handla upp transporter

Vad är det viktiga för att undvika att
gå vilse...

eller kanske det finns goda exempel

Offentlig upphandling

En process för inköp av varor, tjänster med mera som görs av offentlig sektor och som regleras av speciella lagar och regler.

Syftet med reglerna är att säkerställa att myndigheter behandlar alla som vill få affärskontrakt med offentlig sektor lika

Offentlig upphandling

Idag även ett styrverktyg för att
utveckla samhället och för att nå
olika politiska mål

AGENDA 2030

- Resurseffektivitet, miljö och tillväxt får inte konkurrera
- Säkra och trygga arbetsplatser

- Trafiksäkerhet
- Regional och urban utveckling

- Hållbar offentlig upphandling
- Stötta företag i hållbarhetsredovisning

- Klimatåtgärder ska genomsyra alla nationella beslut och prioriteringar

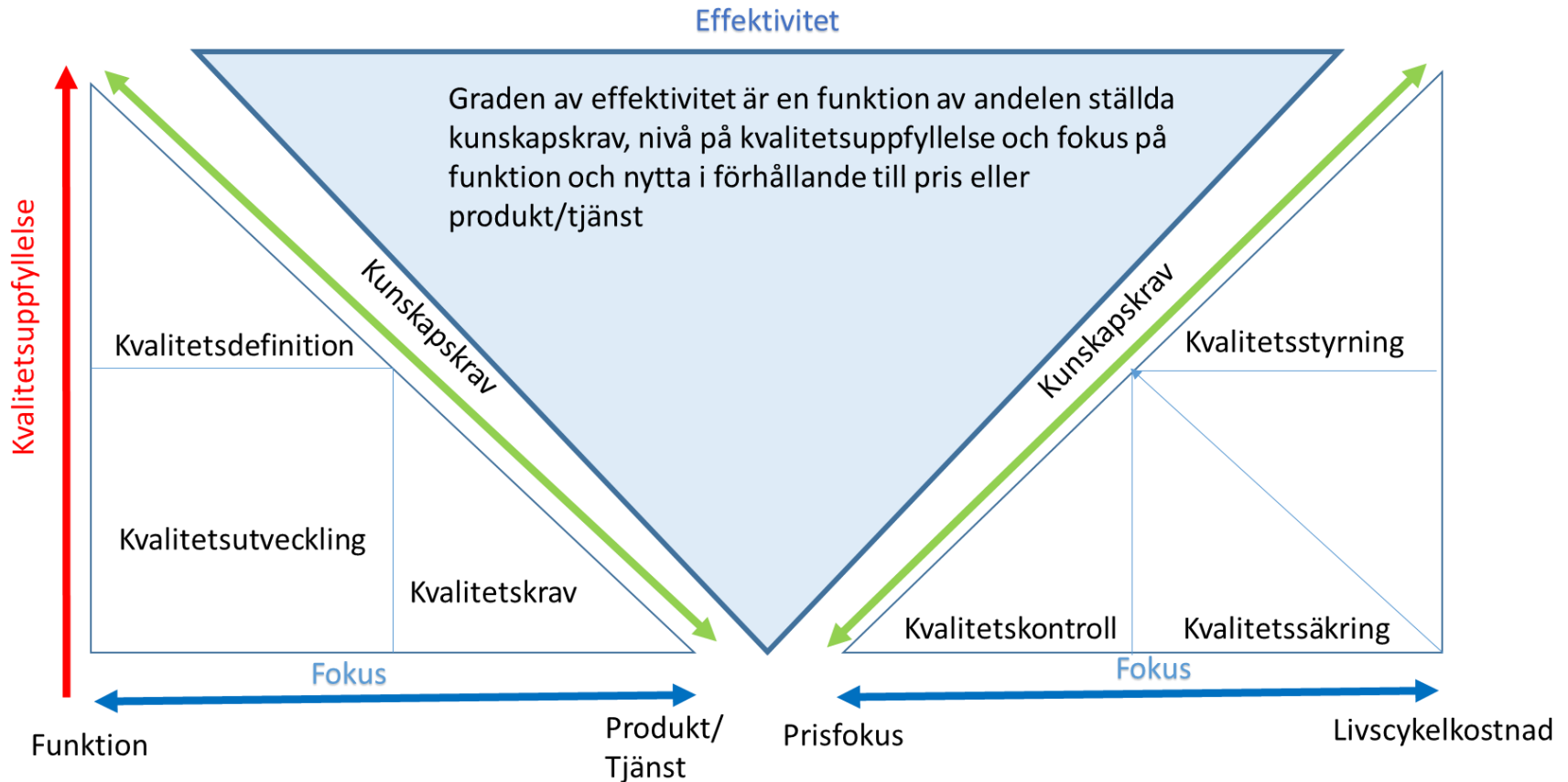

Genom att skapa hållbarare transporter bidrar du som upphandlare till att bättre nå FN:S klimatmål

Fokusförflyttning

En process som är inledd och pågår men långt ifrån klar

Mål – Funktion – Hållbarhet

Anvisningar för upphandling av hållbara transporter

Framtagning av anvisningar – Analys av upphandling

Stockholm Vatten
”Upphandling av drift och transport ÅVC Östberga”,
Dnr 14AV21

Bakgrundsperspektiv

Fair Transport tar sikte på **CSR**,
Corporate Social Responsibility

Bygger på Sveriges Åkeriföretag **värderingar** om att arbeta så sunt, säkert och effektivt som möjligt vad gäller **trafiksäkerhet**, **miljöfaktorer** och **klimatanpassning** samt socialt ansvarstagande.

HÅLLBARA TRANSPORTER

Fyra utgångspunkter

1. Förbättra arbetsmiljön
2. Öka trafiksäkerheten
3. Minska klimatpåverkan
4. Uppnå en större målorientering vid offentlig upphandling av transporter

Övergripande anvisningar

- Tydlig målbeskrivning och krav kopplade till mål
- Målinriktade och incitamentsbaserade kontraktsvillkor
- Mervärdesbaserad utvärderingsmodell
- Konkret uppföljning

Exempel på anvisningsmatrisen

Socialt ansvar

Socialt ansvar	Ämne	Krav, mervärde eller kontraktsvillkor	Beskrivning	Motsvarar Q3	Motsvarar UHM	Motsvarar Fair Transp	Kommentar
S 1	Registrering och skatter	Kvalificeringskrav	Leverantören ska vara registrerad hos Bolagsverket eller motsvarande myndighet i annat land och vara registrerad för F-skatt eller FA-skatt hos Skatteverket eller motsvarande. I det fall anbudsgivaren avser att använda underentreprenör för att utföra delar av åtagandet, ska även underentreprenör uppfylla dessa krav.	1.9			1 UM kontrollerar uppgifter i offentliga register hos till exempel Skatteverket och Bolagsverket
S 2	Tillstånd och behörigheter	Kvalificeringskrav	Leverantören ska ha tillstånd och behörighet att bedriva yrkestrafik i det land eller de länder som omfattas av det transportarbete som ska utföras.	1.10			2
S 3	Ekonomisk status	Kvalificeringskrav	Leverantören ska ha fullgjort sina åligganden avseende socialförsäkringsavgifter eller skatter enligt Skatteverkets eller motsvarande myndighets anvisningar och får inte vara i konkursmässig situation, likvidation, ackord eller under tvångsförvaltning. I det fall anbudsgivaren avser att använda underentreprenör för att utföra delar av åtagandet, ska även underentreprenör uppfylla dessa krav.	1.12			3 UM kontrollerar uppgifter i offentliga register hos till exempel Skatteverket och Bolagsverket Obligatoriskt att utesluta enl nya direktiven
S 4	Lagar och avtal på arbetsmarknaden	Kvalificeringskrav, ingår i kraven för ett systematiskt arbetsmiljöarbete	Se ovan	1.2			5
S 5	Villkor enligt kollektivavtal	Särskilt kontraktsvillkor	Under kontraktstiden ska de medarbetare som omfattas av uppdraget erhålla samma eller motsvarande villkor som ingår i ett centralt/nationellt kollektivavtal för den aktuella branschen avseende löner, arbetstid, semester, tjänstepension och försäkring.	1.2			5 Tbc av UHM

TYDLIG MÅLBESKRIVNING

- En ökad användning av **funktionsbeskrivningar** föreslås med utgångspunkt i
  - Fair Transport
  - Q3 upphandlingssystem
  - Vägledande kriterier från Upphandlingsmyndigheten
- Funktionsbeskrivningen behöver **kopplas till tydliga mål** vilket ställer krav på **kunskap om**, samt **definition av, kvalitet**. När den avser transportupphandlingar bör den bl a omfatta och avse;
  - fordon
  - förare
  - Trafiksäkerhet
  - samordnade transporter
  - miljö m m

TYDLIG MÅLBESKRIVNING

Punkt 1.4 Entreprenadens omfattning

- ÅVC Östberga är en mottagningspunkt för hushållens grovavfall, farliga avfall, visst producentansvarsmaterial och byggavfall samt material till återbruk. Under 2013 hanterades ca 16 000 ton avfall och ca 220 000 kunder besökte anläggningen.

Funktionsansvar vid Östberga ÅVC.

- Funktionsansvar innebär att avtalsvillkor ställer krav på tjänstens utförande. Det är resultatet i utförandet av entreprenaden som är i fokus. Målsättningen från beställaren är **inte att detaljstyra** utformningen med direkta krav på visst utförande i delar av entreprenaden.
- Beställaren har istället ställt upp **vissa minimikrav**, t ex avseende bemanning, drift av anläggningen, rutiner för att ta emot och sortera avfallet, utformning av teknisk utrustning, hantera transporter av materialet till behandlingsanläggning. Det finns också villkor kring beställarens miljö- och kvalitets- samt arbetsmiljökrav som är utformade som ett **funktionellt ansvar**.
- Funktionsansvaret innefattar att i **samverkan med beställaren och behandlingsentreprenör** att organisera anläggningen för bästa utsortering efter beställarens inriktningsmål utifrån EU:s Avfallshierarki. Det innebär att **entreprenören målinriktat ska arbeta** för att minska andelen deponi- och restavfall till energiåtervinning och istället verka för en avfallshantering mot största möjliga materialåtervinning och återbruk.
- För att för **kompensera entreprenören** för arbete med att verka för bästa materialkvaliteten och ökad utsortering till materialåtervinning erhåller entreprenören en viss ekonomisk ersättning per ton för fraktioner som går till materialåtervinning och återbruk.

Slutsatser

Ovanstående lägger grunden till **funktionsbaserade krav** med tydlig koppling till miljöansvar och bygger på samverkan.

Kraven kombineras därtill med **ekonomisk ersättning** för att uppnå en högre grad av materialåtervinning och därmed **högre grad av måluppfyllelse** för beställaren, vilket är en form av incitamentsbaserat kontraktsvillkor.

TYDLIG MÅLBESKRIVNING

4.12.1 Arbetsmiljö

- *Beställaren lägger stor vikt vid att Entreprenören på ett **engagerat och ansvarsfullt sätt** lever upp till arbetsgivaransvaret enligt **arbetsmiljö- och arbetstidslagen**. Entreprenören ska innan driftstart ta fram arbetsmiljödokumentation som minst omfattar följande:*
  - *Arbetsmiljömål och Arbetsmiljöpolicy som **beskriver hur** arbetsförhållandena i verksamheten ska vara **för att ohälsa och olycksfall i arbetet ska förebyggas** och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås.*
  - *Beskrivning hur det systematiska arbetsmiljöarbetet ska gå till och **skyddsronder** utformas **utifrån uppdragets** beskaffenhet.*
  - ***Uppdragsspecifik riskbedömning** som anger vilka risker som finns och om de är allvarliga eller inte.*
  - *Underlag för delegering av arbetsmiljöansvar till arbetsledare.*
  - ***Kompetenskrav** med avseende på arbetsmiljö för arbetsledare och övrig personal*
  - *Uppdragsspecifik sammanställning av relevanta lagar och krav*

Slutsatser

Uppställda krav ligger i linje med Fair Transport.

Kraven på att riskbedömningar, skyddsronder, delegering av arbetsmiljöansvar, kompetenskrav samt sammanställning av lagar och krav ska vara **uppdragsspecifika avgränsar och tydliggör omfattningen** för både köpare och säljare.

Kraven ska **uppfyllas i samband med driftstart** vilket ställer krav på den som vunnit och inte på alla anbudsgivare.

Samtidigt ger detta **förbättrade förutsättningar** att genomföra det specifika uppdraget med **hög kvalitet och måluppfyllelse.**

TYDLIG MÅLBESKRIVNING

4.12.9 Trafiksäkerhet

- *Entreprenören ska bedriva ett aktivt trafiksäkerhetsarbete.*
- *Trafiksäkerhetspolicy samt alkohol- och drogpolicy ska finnas och följas upp en gång per år.*
- *För att öka trafiksäkerheten ska följande krav gälla:*
  - *Fordon **ska alltid framföras** och ställas upp med **största möjliga hänsyn** till medtrafikanter och boende.*
  - *Entreprenören ska genomföra körkortskontroller genom utdrag ur körkortsregistret två gånger per år (1 april och 1 oktober) för alla anställda som kör i tjänsten. **Rutin ska finnas.***
  - *Vågsedlar ska kontrolleras regelbundet för att beivra körning med överlast. **Rutin ska finnas.***

Slutsatser

Uppställda krav ligger i linje med Fair Transport. Krav på att **rutiner ska finnas**, och inte lämnas in med anbudet, och att dessa har koppling till **egenkontroll**.

Det saknas emellertid en formulering angående fordonsstandard, dvs rutiner för att säkerställa och kontrollera att fordon som används är i trafiksäkert skick.

INCITAMENTSBASERADE KONTRAKTSVILLKOR

- Stor frihet att definiera och bestämma vad
  - som ska upphandlas ("föremålet för kontraktet")
  - vilka krav som ska ställas
  - vilka mervärden som ska premieras
  - hur avtalet ska formuleras
- Krav på miljöhänsyn eller socialt ansvarstagande kan inkluderas i upphandlingen - "kopplade till föremålet för kontraktet" samt möjliga att kontrollera och att följa upp
- Förutsättningar för att klara uppdraget enligt gällande lagar och regler t ex;
  - att leveransvillkoren inte leder till att leverantören tvingas bryta mot EU-gemensamma eller nationella bestämmelser som ex kör- och vilotider.

INCITAMENTSBASERADE KONTRAKTSVILLKOR

- En framåtblickande **uppdragsbeskrivning** tar sikte på en **funktion**, ett mål eller ett resultat som ska uppnås.
- Incitamentbaserade villkor under kontraktstiden kan t ex vara
  - Bonus eller en högre ersättning:
    - för investering i nyare fordon med högre Euro-klass
    - eller för minskade utsläpp av koldioxid.
- Morot snarare än piska är sannolikt mer effektivt än viten för att främja ökad miljöanpassning eller högre kvalitet.

INCITAMENTSBASERADE KONTRAKTSVILLKOR

4.16.3 Teknikutveckling

- För att möta utmaningarna inom miljöområdet generellt och för avfallsanläggningar i en allt tätare bebyggelse speciellt **ser Beställaren ett betydande behov av utveckling av verksamheten**. Utveckling som kan omfatta tekniska lösningar för att begränsa buller, nya behandlingsmetoder, ökad miljönytta, säkerhet, arbetsmiljö, logistik, styrning av flöden och systematik för att öka produktiviteten på ÅVC.
- **Entreprenörens kunskap och erfarenheter är värdefulla** och Entreprenören ska i samråd med Beställaren, kunna delta i planeringen och utförande av försök vars syfte är att förbättra Beställarens avfallshantering.
- För att kunna **bidra till teknikutveckling** som kan gynna verksamheten kan denne ansöka om **ekonomiskt stöd hos Beställaren** för eget utvecklingsarbete motsvarande högst 100 tkr årligen. En förutsättning för att kunna få ta del av stödet är att entreprenören finansierar minst lika mycket av utvecklingskostnaderna.
- Om föremålet för utveckling kan **resultera i långsiktiga tekniska lösningar** på anläggningen som gynnar båda **parter kan beställaren stå för utvecklingskostnaderna**. Beställaren avgör om ett ekonomiskt stöd skall utgå.

Slutsatser

En optimal avtalsrelation bygger på att **båda parter ser varandra som samarbetspartners.**

Denna typ av kontraktsvillkor som bygger på att offentliga sektorn drar nytta av leverantörens kompetens och erfarenhet för att utveckla en verksamhet ger goda förutsättningar till att skapa ett gott samarbetsklimat, långsiktiga relationer och en gemensam syn i problembilder, möjliga åtgärder och en ökad tydlighet.

MERVÄRDESBASERAD UTVÄRDERINGSMODELL

- Modellen bör innebära en bedömning av **hur** leverantören **beskriver** att de **avser** genomföra uppdraget med avseende på
  - Kvalitet
  - Miljöhänsyn
  - Trafiksäkerhet
  - Arbetsmiljö
  - Socialt ansvarstagande
  - eller de mervärden som köparen bedömer kan erhållas.
- Mervärdena ska avse faktorer som **kompletterar eller förstärker** de obligatoriska kraven och därmed inte redan har omfattats i uppdragsbeskrivning /kravspecifikation.
- För att mervärden ska få genomslag måste de vara **möjliga att följa upp** och **ingå i kontraktsvillkoren**.
- Även ”subjektiva” definitioner bör förtydligas hur dessa kan uppnås av anbudsskrivaren.

MERVÄRDESBASERAD UTVÄRDERINGSMODELL

3.2 Anbudspoäng styrning och ledning av uppdraget utifrån

- *Anbudsgivarens beskrivning av genomförande av uppdraget*
  - *Beställaren kommer att bedöma anbudsgivarens förutsättningar att genomföra uppdraget utifrån ställda avtalsvillkor i förfrågningsunderlaget.*
  - *Lämnade referenser på anbudsgivarens ledning av uppdraget (operativt ansvariga för drift resp transporter)*
  - *CV mm från de personer som ingår i ledningen av uppdraget*
- *Beställaren kommer att bedöma **anbudsgivarens förutsättningar** att leda uppdraget utifrån*
  - *ställda referenters svar i förfrågningsunderlagets avseende ledningens kompetens.*
- *Beställaren kommer att göra en samlad bedömning av styrning och ledning av de anbud som uppfyller ställda kvalificeringskrav.*

3.3 Anbudspoäng miljökrav vid transporter i uppdraget

- *Om Entreprenör försäkrar att senast sex månader efter entreprenadstart använda:*
  - **Endast tunga fordon** för containertransport inom uppdraget som drivs med **förnyelsebart bränsle**, enligt förfrågningsunderlagets krav.

Slutsatser

Utvärderingsmodellen bedömer **mervärden i det framtida uppdraget**, men **kvalitetssäkras också "bakåt"** genom referenstagning på tidigare genomförda uppdrag.

Stockholm Vatten visar med detta att de avser att öka sannolikheten att de kommer att få en så bra leverans som möjligt, dvs **avsikten är att maximera kvalitet i förhållande till kostnad.**

KONKRET UPPFÖLJNING

- Uppföljning och kontroll av att avtal/åtaganden följs/efterlevs är väsentliga faktorer för en avvägd/fungerande avtalsrelation och goda affärer för båda parter.
- Viktigt att notera är att det inte finns någon lagstadgad skyldighet för upphandlande myndigheter att följa upp de krav eller villkor som ställts i en offentlig upphandling
- Rättspraxis från bl a EU-domstolen visar dock att krav ska vara möjliga att kontrollera och följa upp
- Inga bestämmelser om hur uppföljning ska ske.
  - Upphandlande myndigheter kan form/sätt som de anser lämpligt;
  - de kan utföra den själva i egen regi
  - eller med hjälp av ombud/extern part
  - och/eller genom leverantörens egenrapportering.

UTVÄRDERINGSMODELLER

Trafiksäkerhet

Den upphandlande myndigheten har antagna mål och åtgärdsplaner inom trafiksäkerhet för att öka tryggheten och säkerheten inom känsliga områden såsom

- bostadsområden
- runt skolor och förskolor,
- runt vård- och omsorgsinrättningar etc.

Beskriv utvecklingsarbetet

Den leverantör som presenterar och beskriver ett trafiksäkerhetsarbete t ex

- logistik och ruttplanering
- val av färdväg
- val av fordon
- hastighet
- sparsam körning

och som leder till ett förväntat mervärde för den upphandlande myndigheten får höga poäng i förhållande till måluppfyllelse.

Sanningsförsäkran

Genom att underteckna handlingen försäkrar anbudsgivaren, genom firmatecknare eller behörig företrädares underskrift, att bolaget:

- innehar samtliga tillstånd, auktoriseringar eller liknande som kan krävas för att bedriva den typ av verksamhet som denna upphandling avser,
- att man följer de lagar, branschpraxis och eventuella sedvänjor och som gäller för att bedriva den typ av verksamhet som denna upphandling avser,
- uppfyller samtliga obligatoriska krav i förfrågningsunderlaget inklusive avtalsvillkor, eventuella kompletterande underlag som publicerats,
- godkänner eventuella särskilda kontraktsvillkor samt
- åtar sig att erbjuda mervärden kommer att levereras under avtalsperioden

Anbudsgivaren har genom sitt undertecknande också godkänt de avtalsvillkor som anger vilka omständigheter som kan utgöra väsentligt avtalsbrott och därmed kunna leda till uppsägning / omedelbar uppsägning av avtalet.

För att kontrollera att ovan försäkrade uppgifter uppfylls samt efterföljs ska anbudsgivaren acceptera att information eller kontroll av annan part än Beställaren kan komma att användas.

Material finns att ladda ned på

www.akeri.se

Anvisningar

Analys

Aktuell upphandling